

(4720)(234)7720 X-70

Šī gads 21. septembrī pateiktā gadi, kopš tūnīša Latvijas Universitātei, mūsu valstis saņēmēja milzīgu leģatu.

Piemīnēt Latvijas Universitātes piecdesmitgadi, mūsdienām trīsdesmit īstiensīgais raksts un mākslinieciskais apakštērpiņš. Autore Auskāpe grāmatu kārtā vēl pooti vaja lāmata ietekmi un mākslas LLL. ean zīmē ar Jūlijs Auškāps

Grāmata europeiskām zinātnei un tehnoloģijai. No 19. mūsa  
pavalojuši valstīs nozares 30. gadi, tāmēr tās bera tās atspoguļojās

**ZINĀTNEI UN TĒVIJAI**  
laikā valstīs leģuma mācību, vairākās vissaukumā  
dzīlējošās zinātnei, tehnoloģijai. Tautas labklājība un tās veidošanās  
par kultūru, jaunās zinātnei ar jaunu vienu un uzdevumu cil-  
vēces kopīgumē? Vai tās sākotnējiem?

### Trešais, papildinātais izdevums

Izvele: *Latvijas Zinātnei un Tēvijai*, autore Auškāpe, 1993.  
vīzi Scientiae et Patrum C., Zinātnei un Tēvijai, autors Auškāpe,  
mātas ievindā, 1937. g. decembrī, parakstīro un apliecināja  
viņš savā dzīvē nādīgā vienībā meklējis ceļus un izlēkjas,  
kā, ceļot zinātņisko darbu augstskolā, kā darba augļus  
vispildīgak arī dot mūsu valstīj un tautai.

Šo rakstu krājumā Latvijai okupācijas laikā 1940. gadā  
izņemējo vissaukumiem un zinātnei, pasa autoru izsud-  
ja, un izsūtījumi viņi vēl mitis. Šava nacionāls seņūra dēļ rak-  
stu krājumi bija atzilegti grāmatā arī vācu okupācijas laikā.  
Eksponentis, vēl kura iedzīvoti. Šī izdevurus saikums, joproši  
kāda latviešu karavīru nāgusomu gan cauri kauji ugnim,  
gan gusekķu zemēmēdēm.

Izkausī pārveles vējos, mās vīzēm uzzināsim savu stāju,  
savu tāmu un zemi. Latviju pēc vīl joprojām ir pie Baltezera  
jūras, fauna dzīva, kaut arī k vēzībā. Latvijas tiešības ir ne-  
pat dzīdrīgi, bet vīzēm vīzēmēdēmēm vīzēmēdēmēm bojā gan  
kāda spēkīgā.

Rīga "Artava" 1993

14201993 U  
834-61-60  
834-61-60

IEVADRUNA  
LATVIJAS  
UNIVERSITĀTES  
GADA  
SVĒTKOS  
1934. gada 28. septembrī

Kad priekš 15 gadiem nepilnu gadu vecā Latvijas valsts stājās pie savas augstskolas dibināšanas, tad šajā solī varēja saskatīt tādu pašu, varbūt vēl lielāku fantastu sapni kā Latvijas nodibināšanā. Daudz bija to, kas šai Latvijas augstskolas idejai neticēja un turēja to par bērnu neprātu. Bet tie, kam bija drosme dibināt patstāvīgo Latviju, pareizi nojauta, ka jaunā valsts var pastāvēt tikai tad, ja tā spējīga radīt savu nacionālo kultūru, kas savukārt 20. gadu simtenī nav iespējama bez savas augstākās zinātnes un izglītības iestādes.

Grūtības, ar kūrām bija saistīta Universitātes dibināšana un kurās iedvesa šaubas pat piedzīvojumiem bagātiem zinātniekiem, bija ne tikai materiālas dabas. Ne tikai tas, ka trūka piemērotu telpu, bibliotēku un zinātnisko aparātu, ka bijušās Rīgas politehnikas sienas bija tukšas, radīja bažas, bet vēl lielākā mērā jautājums, kur nemt dzīvo spēku – zinātniekus, mācību spēkus, jo visiem jau zināms, cik grūti bija latvietim senāk dabūt augstāko izglītību un cik daudz grūtāk tikt pie iespējas zinātniski strādāt. Nedaudzie latviešu zinātnieki bija pie tam izkaisīti pa visām Krievijas malām.

Bet, kā pati augstskolas dibināšanas ideja izauga no tās ierosinātāju ģeniālās nojautas, tā no šīs nojautas radās arī laimīgā vienas vienotās augstskolas ideja, kas Universitātes tapšanā spēlējusi izšķirošo lomu un bez kuras gan jāšaubās, vai būtu sasniegts tas, kas mums šodien ir.

Tā saujiņa zinātnieku, kas, karsta patriotisma pilni, no visām malām steidzās uz dzimteni, kļuva par manāmu kultūras spēku, tika cieši kopā apvienota. Tā būtu pilnīgi nespējīga veikt tai uzliktos ārkārtīgi grūtos uzdevumus, ja būtu sadrumstalota un izšķiesta. Bet, apvienota un vienības gara apdvesta, tā izrādījās par stipru diezgan, lai veiktu lielo darbu. Vieni nesa sev līdz akadēmiskās tradīcijas, citi – praktiskos piedzīvojumus. Vieni stiprināja nacionālo pašapziņu, citi veica organizācijas darbu. Šī vienības ideja pasargāja Universitāti arī tālākā attīstības gaitā no partiju cīnām un ķildām. Tajā arī meklējama aprīnojamās vienprātības un viengabalainības sakne, ar kurām Universitāte veikusi savu darbu. Ar to izskaidrojama saskaņa, kas visu laiku valdījusi starp mācību spēkiem un studentiem. Es pat uzdrošinos domāt, ka Universitāte tapa par nacionālās vienības idejas glabātāju un sargu, kad apkārt tai bangoja partiju un dažādu grupu cīnas un ķildas.

Tā izauga Latvijas Universitāte kā vienīgā augstskola pasaule pēc savu nozarojumu skaita un dažādības. Un šī apvienošanās ideja nesa svētīgus augļus: tā deva pietiekoši stipru zinātnisku kolēģiju, līdz minimumam samazinādama nepieciešamo mācību spēku un zinātnisko institūtu skaitu, kas šķirtās augstskolās var pieaugt līdz apmēriem, kādus nevarētu nest mūsu valsts. Bet šim principam ir arī dziļa idejiska nozīme, ko mēs paši nezin vai jau pietiekoši novērtējam. Ar to es domāju lielo lomu, kāda ir ciešam kontaktam starp tehnisko un humanitāro, reālo un gara zinātņu pārstāvjiem, tās plaisas aizpildīšanā starp materiālo un gara kultūru, kas ir pārdzīvojamās kultūras krizes cēlonis.

Universitāte, ja tā ir dzīvības spējīga, nevar sastingt pašreizējā stāvokli. Sekojot zinātnes progresam, tai nemitīgi jāveidojas uz lielāku pilnību. Bet visām pārmaiņām jāpieiet ar lielu uzmanību, lai saudzētu svētīgo vienības principu un

neiznīcinātu tā augļus. Universitāte apzinās, ka, lai gan veikts liels organizācijas darbs un uzceltas pamata sienas, iesākts ražīgais darbs un sasniegti jau manāmi rezultāti, tomēr priekšā stāv vēl lielāks iekšējās izveidošanās darbs.

Dzirdamas balsis, ka Universitāte par daudz izaugusi plašumā. Ja tas tā būtu, tā nav Universitātes vaina, bet to radījuši apstākļi, kas līdz šim valdīja ārpus Universitātes. Lai noskaidrotu Universitātes pareizo apjomu, jānosprauž vispirms valsts izbūves skaidras attīstības līnijas, tad tās varēs nospraust arī Universitātē.

Mēs labi apzināmies, ka mums jāiet dziļumā, un Universitātes tuvākā laika pirmais uzdevums ir pildīt izveidotās formas ar ražīgas zinātniskās pētišanas saturu. Jau tagad ar mums rēķinās citu zemju augstskolas. Ar gandarījumu vērojam, ka ne tikai mūsu vecākie kolēģi, kas izauguši svešā paspārnē, ieguvuši sev vietu pasaules zinātnieku rindās, bet tur uzņemti jau arī mūsu audzēkni. Bet augstskola ir tikai tad savu uzdevumu augstumos, ja tā izaug par lielu visas cilvēces kultūras faktoru. Mums jādod valstij ne tikai apmācīti darbinieki, bet darbinieki ar ierosmi un dziļu uz jaunradīšanas darbu, kām nav diezgan turēties tikai līdzšinējā līmenī, bet ir griba un prasme celties un celt visu ap sevi vienmēr augstāk.

Vājas ir arī vēl jaunāko zinātnieku rezerves, kas varētu stāties vietā, vecākiem mācību spēkiem aizejot. Mēs ceram, ka jaunatne turpmāk iedegsies lielākā ideālismā kā līdz šim un pieauga to skaits, kam nav par grūtu askētisma pilnais ceļš uz zinātnes virsotnēm, jo līdz šim no daudziem aicinātiem par maz vēl bijis izredzēto.

Mēs skatāmies ar paļāvību nākotnē un ceram tās uzdevumus veikt. Lai gan mums līdz ar visu valsti jāpārdzīvo saimnieciskās grūtības, kas nedod iespēju pilnā mērā attīstīt zinātnisko darbu, jo trūkst literatūras un zinātnisko aparātu, nevaram iespiest paši savus zinātniskos darbus, ar kuriem vēl arvien kuplinām svešu zinātnisko literatūru, tomēr mums uzaust cerība, ka lietderīga valsts līdzekļu kārtošana ļaus valsts vadītājiem nākamībā ieguldīt līdzekļus tur, kur tie nes simtkārtīgus augļus – zinātnē un pareizā izglītībā.

Gaišas cerības mums dod arī apziņa, ka veikts lielais augstskolas organizācijas posms un tai atdotā enerģija turpmāk piederēs zinātnei un audzināšanai. Pieaugot akadēmiski izglītoto darbinieku skaitam un izveidojoties valsts iestādēm, aizvien mazāk paliks arī pienākumu, kas mums tagad pildāmi, bet kas nav mūsu tiešais uzdevums.

Priekš 15 gadiem Baltijas jūras krastā iedegās jauna zinātnes bāka. Tā celta no latviešu neapturamās zinātnes gribas, nemitīgām patiesības slāpēm, karstas tēvu zemes milestības un nesatricināmas ticības latviešu tautas vēsturiskajai misijai. Tajā uguni iededza tautas radošais gars. Tās gaisma šķel maldu miglu austrumos un rietumos. Tai jātop arvien spožākai, lai rādītu ceļu latviešu tautai uz saulainu nākotni un darītu lielu Latvijas vārdu. Dievs, svētī Latviju!